

Жизненный опыт индивида представляет собой внутренне не дифференцированную констелляцию из трех элементов: интенционально заданных характеристик ситуации, способа действия и эмоционально-ценностной оценки [1, 16].

Жизненный опыт может проявляться в трех преимущественных формах: целостное описание ситуации, описание способа действия, описание личностных ценностей.

Эти конструкты фиксируют опыт отношения человека к миру, к событиям, к другим людям и к себе самому. Таким образом, можно условно выделить три типа опыта: ситуационный, деятельностный и личностный. Осознанный индивидуальный жизненный опыт фиксируется и существует в форме личностного мифа. Конструкты жизненного опыта выполняют две функции: во-первых, они поддерживают представление о мире как стабильном и закономерно повторяющемся процессе, к которому приложимы шаблоны действия, во-вторых, они выполняют функцию фильтра по отношению к каждому новому фрагменту жизненного опыта, превращая весь жизненный опыт в индивидуальную интегрированную и относительно непротиворечивую систему «жизненной философии» личности [1, 20].

Такое понимание жизненного опыта позволяет сформулировать ряд вопросов: что именно из всего множества прожитых субъектом ситуаций входит в его жизненный опыт, почему и каким образом эти моменты фиксируются в его психологических структурах (сознании).

Таким образом, на наш взгляд, актуальной проблемой современной психологии выступает описание психологических механизмов возникновения и функционирования жизненного опыта личности, а также построение эмпирических моделей.

Литература

1. Актуальні проблеми психології: Психологічна герменевтика / За ред. Н. В. Чепелевої. – К.: Міленіум, – 2005. – Т.2, – 212с.
2. Аристотель. Метафизика: В 4 т./Аристотель. – М.: Мысль, 1976. – Т.1. – 550с.
3. Лактионов А. Н. Координаты индивидуального опыта/ А.Н. Лактионов. – Харьков: Бизнес Информ, –1998. – 492с.
4. Лактионов А.Н. Опыт как философско - психологическая проблема: от античности до Нового времени/ А.Н. Лактионов // Вісник Харківського університету. Сер. Психологія. 1999. – №452. – С. 81– 90.
5. Томас У. Методологические замечания //Психология социальных ситуаций/ У.Томас, Ф. Знанецкий. – СПб: Питер, 2001. – С.29 – 34.
6. Швалб Ю.М. Целеполагающее сознание (психологические модели и исследования)/ Ю.М. Швалб. – К.: Миллениум, 2003. – 152с.

УДК 159.923.2(043)

Паплінська А.О., асистент кафедри педагогіки та психології

СОЦІАЛЬНІ УМОВИ ДЕФОРМАЦІЇ Я-ОБРАЗУ В СТРУКТУРІ Я-КОНЦЕПЦІЇ

Сучасні дослідження в галузі зарубіжної та вітчизняної психології показують, що відношення до свого «Я» у людини є однією з центральних проблем. Незважаючи на наявні концептуальні підходи й дослідницькі роботи в цій області, Я-концепція – її категоріальний статус, структура, роль в динаміці психічного розвитку та особистісного функціонування, особливості прояву в залежності від різних соціальних і культурних умов життєдіяльності людини – потребує в подальшому вивченні та осмисленні. В психології існує велике різноманіття поглядів стосовно формування та розвитку Я-концепції.

Недостатньо вивчений такий компонент Я-концепції, як образ Я. Саме цей компонент є одним з найбільш значущих для структури особистості в цілому. Я-образ легко піддається впливу соціума, в якому знаходиться людина і тому в даній роботі розглядається, як саме впливає будь яке соціально-психологічне середовище на формування образу Я [1].

Цією проблемою з давніх пір займаються вчені, їй присвячено безліч публікацій і серед них – монографії російських, а також зарубіжних авторів: роботи Р. Бернса про структурні компоненти Я-концепції; концепція психологічного розвитку особистості Е. Еріксона; концепції дзеркального «Я» Ч. Кулі, Дж. Міда; роботи вітчизняних та зарубіжних психологів стосовно структури та розвитку Я-концепції – Б.Г. Ананьєва, І.С. Кона, А.А. Реана, К. Роджерса, В.Б. Свена і С. Стілла, Дж. Келлі, З. Фрейда.

Я-концепція, це динамічна система уявлень людини про саму себе, що включає усвідомлення своїх фізичних, інтелектуальних природних властивостей; самооцінку; суб'єктивне сприйняття, що впливає на власну особистість зовнішніх факторів. Я-концепція є системою настанов, яка включає три структурні елементи: 1) **когнітивний** – образ «Я», який характеризує зміст уявлень про себе; 2) **емоційно-оцінний**, афективний, що відображає ставлення до себе загалом чи до окремих частин своєї особистості, діяльності й проявляється в системі самооцінок; 3) **поведінковий**, який характеризує прояви перших двох елементів у поведінці [2].

Я-образ є одним з компонентів Я-концепції, який формується під впливом життєвого досвіду людини, проте досить рано він сам набуває якості активності й починає впливати на інтерпретацію цього досвіду, на мету особистості, систему її очікувань та прогнозів щодо свого майбутнього, на оцінку своїх досягнень і тим самим на її ставлення до самої себе [4].

В якості предмета наукового дослідження феномен деформації особистості виступив у 20-і рр. ХХ сторіччя. Перше визначення деформації особистості було запропоновано П.А. Сорокіним, який розумів під даним феноменом «всякий неминучий відбиток на особистість людини, яка довгий час займається певним видом діяльності»

Говорячи про деформації соціальних відносин, важливо враховувати сприйняття і ставлення різних груп до цього явища. Одні сприймають деформацію як відхилення, інші – як норму чи як щось природне. Ознаками деформації є порушення у сфері правових, моральних, культурних, психологічних відносин: відсутність свободи слова, вибору, необґрунтовані обмеження в області пересування, тотальний контроль, економічна залежність та інше [3].

Одним з проявів соціальної деформації і патології є «гулагівська психологія», якій властива наступна симптоматика: насильство як ідеологія, як картина світу, як спосіб життя; мілітаризація громадської думки; наявність всіляких комплексів і синдромів, головними з яких виступають раболіпство по відношенню до начальства і психологія «господаря» стосовно нижчестоящих; патологія в області стереотипізації, що виражається в соціальній шизофренії: підозрілості, пошуку ворогів; зміни в області емоційної сфери (маються на увазі страхи); наявність у сфері локусу контролю зовнішньої стратегії поведінки (пояснення невдач за рахунок зовнішніх перешкод); формування одновимірної людини (масової людини, автоматично конформної особистості), для якого характерні некритичність, відсутність індивідуальності; позбавлення людини суб'єктивності і перетворення його в об'єкт впливу, що проявляється у зниженні активності, опори на внутрішній світ, в ослабленні здатності до змін, в обмеженні бачення перспективи, багатовимірності існування.

В умовах жестконормативної деформації соціальних відносин спрацьовують механізми психологічного захисту особистості: рольовий захист змушує бути як всі, пристосовуватися, ідентифікувати себе з оточуючими людьми, уніфікувати свою поведінку; відкритий рольова захист – залякування інших шляхом створення ореолу «ні перед чим не зупинюся»; адаптивний захист – зняття емоційної напруги, що виникає в

результаті адаптації до умов ізоляції та середовища шляхом агресії, знецінення, формування комплексу неповноцінності, заниженої самооцінки; довільна відмова від захисту – поява значущих переживань, почуття провини, каяття, сорому, совісті, внутрішньоособистісних конфліктів, переоцінки шкали цінностей, перегляду стереотипів [3].

Деформація особистості – це зміни, що порушують цілісність особистості, знижують її адаптивність і професійно-ефективне функціонування.

Соціальна патологія знаходить своє вираження у спотворенні шкали цінностей, пріоритетів, «Я-образу», самооцінки, у втраті самоповаги, гідності, у виникненні самоприниження, «комплексу неповноцінності». Деформації Я-образів в структурі Я-концепції виникають найчастіше під впливом хронічної фрустрації чи стресу.

Факторами, які ініціювали розвиток деформацій, є різні акцентуації характеру особистості. У кожного акцентуованого фахівця свій ансамбль деформацій, і вони чітко виявляються в діяльності і поведінці. Іншими словами, акцентуації – це надмірне посилення деяких рис характеру, а також окремих обумовлених властивостей і якостей особистості [5].

Фактором, який ініціює утворення деформацій, є вікові зміни. Фахівці в області психогеронтології відзначають наступні види і ознаки психологічного старіння людини: соціально-психологічне старіння, яке виражається в ослабленні інтелектуальних процесів, перебудові мотивації, зміні емоційної сфери, виникненні дезадаптивних форм поведінки, зростанні потреби в схваленні та ін; морально-етичне старіння, що виявляється в нав'язливому моралізуванні, скептичному ставленні до молодіжній субкультурі, протиставленні справжнього минулого, перебільшенні заслуг свого покоління та ін; професійне старіння, яке характеризується несприйнятливостю до нововведень, канонізацією індивідуального досвіду і досвіду свого покоління, труднощами освоєння нових засобів праці і виробничих технологій, зниженням темпу виконання професійних функцій та ін [5].

Під впливом багатьох факторів, Я-образ може деформуватись, або навіть трансформуватись в структурі Я-концепції. Деформація – це викривлення, спотворення, або зміна форми. У свою чергу трансформація – це формування новоутворення, перехід із одного Я-образу в інший функціональний елемент.

Література

1. Бодалев А.А. О психологическом понимании Я человека/ А.А. Бодалев О // Мир психологии. Научно- методический журнал. – М., 2002. – №2. – С.17-29.
2. Иващенко А.В. Проблемы Я-концепции личности в отечественной психологии / А.В. Иващенко, В.С. Агапов // Мир психологии. Научно- методический журнал. – М. – Воронеж, 2002. – №2. – С.34 – 41.
3. Мокшанцев А. Социальная психология: учеб. пособие для ВУЗов / Р. Мокшанцев, А. Мокшанцева. – Новосибирск: Инфра-М, 2001. – 408 с.
4. Петровский В.А Личность в психологии / В.А. Петровский – Ростов на Дону: «Феникс», 1996. – 269 с.
5. Свенцицкий А.Л. Социальная психология: учеб / А.Л. Свенцицкий. – М.: Изд-во Проспект, 2005. – 320 с.

УДК 159.923.2

Тищенко Л.В., кандидат психологічних наук, старший викладач

ПРОБЛЕМА ЕГО-ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

Ідентичність – (від англ. identity — тотожність) – це багатозначний життєвий та загальнонауковий термін, що виражає ідею постійності, тотожності, спадкоємності індивіда та його самосвідомості [7]. Сучасна наука поняття ідентичності розглядає в трьох

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
НАУКИ ТА ОСВІТИ**

**Збірник матеріалів
XVI підсумкової науково-практичної конференції
викладачів**

31 січня 2014 року

*За загальною редакцією
члена-кореспондента НАПН України, доктора політичних наук, професора,
К.В. Балабанова*

МАРІУПОЛЬ – 2014

УДК 061.3 (063)
ББК 94.3я 431

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. К.В. Балабанова. – Маріуполь: МДУ, 2014. – 444 с.

Друкується за ухвалою вченої ради Маріупольського державного університету (протокол № 4 від 25.12.2013)

Редакційна колегія:

Голова – Балабанов К.В., доктор політичних наук, професор

Члени редколегії: Баймуратов М.О., д.ю.н., проф.; Безчотнікова С.В., д.філол.н., проф.; Чентуков Ю.І., д.е.н., проф.; Булатова О.В., д.е.н., проф.; Волошин Ю.О., д.ю.н., проф.; Лисак В.Ф., д.і.н., проф.; Кіндюк Б.В., д.геогр.н., проф.; Коляда Ю.С., д. ф-м.н., проф.; Косенко Ю.М., к.пед.н., проф.; Ніколенко Л.М., д.ю.н., проф.; Оленіч Т.С., д.філос.н., проф.; Пономарьова І.С., д.і.н., проф.; Почепцов Г.Г., д.філол.н., проф.; Романцов В.М., д.і.н., проф.; Сабадаш Ю.С., д. культурології, проф.; Слющинський Б.В., д.соц.н., проф.; Соколова І.В., д.пед.н., проф.; Шепітько С.В., к.філол.н., проф.

Збірник містить матеріали XVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 31 січня 2014 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, літературознавства і культурології, філології, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та студентам, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

***Редакція не несе відповідальності за авторський стиль праць,
опублікованих у збірнику***

© Маріупольський державний університет

Кашкарьова Л.Р. ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ЯК ВНУТРІШНЬОЇ СПОНУКИ НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	316
Малихіна Т.П. МОДЕЛЮВАННЯ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ В РАННІЙ ЮНОСТІ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ.....	319
Мойсеєнко Р.М. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ МОЛОДОГО ВИКЛАДАЧА ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	321
Павленко О.В. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ЖИЗНЕННОГО ОПЫТА (к постановке проблемы).....	323
Паплінська А.О. СОЦІАЛЬНІ УМОВИ ДЕФОРМАЦІЇ Я-ОБРАЗУ В СТРУКТУРІ Я-КОНЦЕПЦІЇ.....	325
Тищенко Л.В. ПРОБЛЕМА ЕГО-ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЇ.....	327
Ткач И.А. САМОСОЗНАНИЕ КАК ФАКТОР ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ АДАПТАЦИИ У ЛЮДЕЙ ПОЖИЛОГО ВОЗРАСТА (к постановке проблемы).....	330

СЕКЦІЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Гончарова З.В. ЯЗЫКОВАЯ ИГРА КАК ОБЪЕКТ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО АНАЛИЗА ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОГО ТЕКСТА.....	333
Гусева Е.И. ЦИТАТА КАК ЕДИНИЦА ХУДОЖЕСТВЕННОГО И ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОГО ДИСКУРСА.....	335
Кравченко В.А. СЛОВОТВОРЧЕСТВО КАК СРЕДСТВО ОЖИВЛЕНИЯ ГАЗЕТНОГО ТЕКСТА.....	337
Прохореня С.И. СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЛИТЕРАТУРНЫХ НОРМ РУССКОЙ РЕЧИ.....	339
Ситникова Е.В. ВНУТРЕННИЙ ЛЕКСИКОН РУССКОЙ ЯЗЫКОВОЙ ЛИЧНОСТИ В ГЕТЕРОГЕННОМ КУЛЬТУРНО-ЯЗЫКОВОМ ОКРУЖЕНИИ.....	341

СЕКЦІЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Басенко Г.Н. ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ВЫСШЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	344
Крестьянкина Т.Н. ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА С КОМПОНЕНТОМ – ИМЕНЕМ СОБСТВЕННЫМ КАК НЕОТЪЕМЛЕМАЯ ЧАСТЬ ИЗУЧЕНИЯ ЯЗЫКА.....	346
Мараховська Н.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПІД ЧАС АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ.....	348
Павленко О.Г. ХУДОЖНІЙ ПЕРЕКЛАД В АСПЕКТІ ДІАЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ КУЛЬТУР.....	349
Попова Е.Н. КОЛЛЕКТИВНИЙ ПРОЕКТ КАК ОДНА ИЗ ФОРМ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ.....	352
Стуліка О.Б. ВРАХУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНЯТ ПРИ НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	353
Улупова Е.П. РОЛЬ ПРОЕКТНОЇ МЕТОДИКИ В ПРЕПОДАВАННІ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА.....	355

СЕКЦІЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ

Арабаджи С.С. ЖУРНАЛЬНА ПЕРІОДИКА В СИСТЕМІ ДЖЕРЕЛ ДО ІСТОРІЇ ПОВСЯКДЕННОСТІ ГРЕКІВ ПРИАЗОВ'Я ХІХ СТ.....	357
Волоніць В.С. ПРЕДСТАВНИЦТВО ДІЛОВИХ МАТЕРІАЛІВ З ІСТОРІЇ ГРЕЦЬКИХ ТОРГОВИХ ОСЕРЕДКІВ В АРХІВОСХОВИЩАХ УКРАЇНИ.....	361
Зіміна М.В. ДОБРОЧИННІСТЬ ПОМІЩИКІВ ПІВДЕННОЇ УКРАЇНИ В МЕДИЧНІЙ СФЕРІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.....	362
Клер І.Г. ПОСТАТЬ МИКОЛИ КОСТОМАРОВА В УКРАЇНСЬКОМУ ГРОМАДІВСЬКОМУ РУСІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ. ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ.....	366
Коробка В.М. ДЖЕРЕЛА З ІСТОРІЇ МІСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ МАРІУПОЛЯ 1872 – 1914 РР.....	368
Коробка Ю.В. ТЕРИТОРІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВІСТЮ 1957 – 1965 РР.....	